До спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04
Національного університету
«Одеська юридична академія»
м. Одеса, Фонтанська дорога, 23

В І Д Г У К

офіційного опонента **НОСІКА Володимира Васильовича,** доктора юридичних наук, професора, член-кореспондента НАПрН України на дисертаційну роботу **РІПЕНКА Артема Ігоровича «Концептуально-правові засади використання земель для містобудівних потреб»,** подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право.

Обсяг – 462 с.

Виконана на кафедрі аграрного, земельного та екологічного права Національного юридичного університету «Одеська юридична академія» МОН України докторська дисертація А.І. Ріпенка за обраною темою є актуальною, про що автор переконливо доводить у вступній частині свого наукового дослідження, акцентуючи увагу на тому, що в сучасних умовах у сфері містобудування виникає складна система суспільних відносин, яка характеризується підвищеним рівнем соціальної конфліктності на фоні забезпечення суперечливих публічних і приватних інтересів, особливо у доступі до землі та використання земельних ділянок для забудови.

Одна з причин такого стану полягає у недосконалості системи і структури земельного, містобудівного, екологічного, цивільного та іншого законодавства, у його колізійності, непрозорості, нестабільності, у наявності інших юридичних дефектів у законодавстві та у механізмі правого регулювання земельно-містобудівних відносин в Україні

Відтак дисертант вважає, що в сучасних умовах назріла потреба у формуванні продуманої системи інституційно-правового регулювання земельних, містобудівних, господарських, екологічних та інших суспільних відносин у забудові територій, які б створювали прозорі і доступні правові умови для

залучення національних та іноземних інвестицій у розвиток населених пунктів та інших територій, стимулювали економічний і соціальний прогресивний розвиток територій в умовах децентралізації влади і створення об'єднаних територіальних громад.

При цьому інституційно-правовий механізм регулювання земельно-містобудівних відносин може бути максимально ефективним за умови системної дії взаємоузгоджених правових механізмів та належного законодавчого забезпечення, яке в сучасних умовах демонструє глибокі кризові явища через відсутність у земельно – еколого - правовій та інших юридичних науках доктринального обґрунтування чіткого концептуального бачення побудови правового регулювання земельних, містобудівних, адміністративно-територіальних відносин, розробки юридичних моделей Стратегічного планування розвитку територіальних громад і планування земель тощо.

Погоджуючись з наведеними дисертантом аргументами актуалізації теми дослідження варто додати, що у розвитку доктрини земельного права відбувається поступовий перехід від усталених у свідомості і правосвідомості світоглядних і наукових поглядів щодо земельного права та його місця у правовому регулюванні суспільних відносин до нової парадигми формування предмету, системи, структури, джерел земельного права паралельно з обґрунтуванням містобудівного права, його функціонального призначення, визначення місця і ролі держави у регулюванні як земельних, так і містобудівних відносин, зокрема, у здійсненні просторового планування розвитку територій у ринкових умовах через осмислення і впровадження у життя нових методологічних засад, принципів, норм щодо прогресивного економічного і соціального розвитку країни з огляду на підписання Угоди про асоціацію з ЄС, а також взяті Україною зобов'язання щодо реалізації схвалених на саміті ООН у 2015 році Цілей Сталого Розвитку відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року.

Виходячи з цього, рецензовану роботу можна розцінювати як системне і поглиблене наукове дослідження актуальних проблем щодо предмету, системи,

структури і призначення земельного, екологічного, господарського, адміністративного права крізь призму наукового пошуку методологічних, теоретичних, законодавчих основ формування містобудівного права і відповідно правового регулювання комплексу суспільних відносин у сфері використання землі та інших природних ресурсів для містобудівних потреб, впливу держави та органів місцевого самоврядування на розвиток земельно-містобудівних відносин у сучасних умовах України.

Порівняльний аналіз змісту, структури, висновків і рекомендацій рецензованої роботи з монографіями і докторськими дисертаціями та іншими публікаціями за темою цього дисертаційного дослідження таких українських вчених, як В.І. Андрейцев, А.П. Гетьман, І.І. Каракаш, П.Ф. Кулинич, В.Л. Мунтян, В.В. Носік, О.О. Погрібний, В.М. Єрмоленко, А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич, М.В. Шульга, Т.Є. Харитонова та інших вчених-правознавців, а також з кандидатськими дисертаціями Іванової Є.О. «Правове регулювання використання земель житлової та громадської забудови у містах України»: дис. канд. юрид наук, 12.006., Одеса, 2007, 213 с; Ігнатенко І.В. «»Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів». Харків: Фінарт, 2014,, 274 с; Кулинича А.П. «Правовий режим міських територіальних громад в Україні» : дис.. канд. юрид. наук, 2019, 249 с; Матвійчука А.В. «Контрольні провадження у галузі будівництва» : дис.. канд.. юрид. наук. 12.00.06, Київ, 2010, 211 с.; Правдюка В.М. «Поділ земель України за цільовим призначенням за законодавством України» : дис.. канд. юрид наук, 2011, 242; Рахнянської Т.О. «Правовий режим земель капітального будівництва (еколого0правові засади)» : автерф. дис.. канд. юрид наук 12.00.06; Ситник Т.М. «Правовий режим земель, зайнятих зеленими насадженнями населених пунктів» : дис.. доктора юрид. наук, К, 2017; Сіряченко І.І. «Правове регулювання цільового використання земель в межах населених пунктів України» : автореф. дис.. канд. юрид наук. 12.00.06, 2013, 20 с.; Ущаповської О.І. «Планування в земельному праві України» : автореф. дис.. канд.. юрид наук 12.00.06, Харків, 2019, 20с; Федчишина Д.В. «Правові засади використання земель громадської забудови» : автореф. дис.. канд. юрид наук.

12.00.06, Харків, 2015, 20с., які у різні роки реформування земельних і містобудівних відносин досліджували юридичну природу, організаційно-правові форми і правовий механізми вирішення земельно-правових питань для містобудування тощо показує, що рецензована робота містить результати власних наукових пошуків автора, а проаналізовані наукові ідеї, положення, результати і тексти інших авторів мають відповідні посилання на використані наукові джерела.

Дисертація не відтворює і не повторює висновків, положень дисертації Ріпенка А.І. на тему: «Правове регулювання використання земель житлової та громадської забудови для благоустрою», яка була захищена дисертантом у 2010 році на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.06. Робота є авторською науковою працею у доктрині земельного, екологічного права України у формі докторської дисертації, у якій вперше на рівні наукової концепції досліджено актуальні методологічні, теоретичні і правові проблеми нормативного вираження юридичної моделі здійснення прав на землю у сфері містобудування, земельно-містобудівного правового регулювання суспільних відносин у сфері доступу до використання земельних ділянок для містобудівних потреб на різних правових титулах, вирішуються інші проблеми системно-структурного характеру у земельно-містобудівних відносинах, на підставі чого обґрунтовано нові науково-теоретичні положення і практичні пропозиції щодо правового регулювання та законодавчого забезпечення земельно-правових питань у сфері містобудування в сучасних умовах України.

Як зазначено у вступній частині роботи, дисертацію виконано відповідно до плану дослідницької роботи кафедри аграрного, земельного та екологічного права як складову плану науково-дослідної роботи НУ «Одеська юридична академія» «Стратегія еволюції аграрних, земельних та екологічних правовідносин у контексті інтеграційного розвитку на 2016-2020 рр. як складової плану науково-дослідної роботи у межах комплексної теми «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» на 2016-2020 роки (№.ДР 0116U001842). Аналіз змісту дисертації свідчить про те, що тема роботи має безпосередній

зв'язок з науковими державними програмами щодо реалізації основних напрямів державної політики планування і розвитку територій, земельної, екологічної політики на основі децентралізації влади, створення ОТГ, розширення прав територіальних громад у сфері використання земель для містобудівних потреб, реалізації багатьох Програм інвестиційної діяльності, пов'язаної з містобудуванням, впровадженням інноваційних технологій у будівництві, просторового планування територій для сталого розвитку населених пунктів, субрегіонів і регіонів, адаптації містобудівного, земельного, екологічного та іншого законодавства України до права Європейського Союзу та інших програм, схвалених Верховною Радою України.

Притаманний рецензованій роботі ступінь обґрунтованості розроблених дисертантом наукових положень, висновків і рекомендацій досягнутий шляхом обрання автором відповідних методів наукового дослідження, ретельного опрацювання монографічної літератури, як вітчизняної, так і зарубіжної, періодичних видань, науково-теоретичного аналізу і офіційного тлумачення нормативних джерел України, використання і наукового аналізу рішень Верховного Суду в Україні, Конституційного Суду України, узагальнення матеріалів судової практики.

Достовірність сформульованих у дисертації положень зумовлена поставленою метою, визначеними завданнями наукового пошуку, прийнятними для проведення такого дослідження планом роботи, яким охоплено основні аспекти наукової проблеми: методологічні, загальнотеоретичні, конституційні і законодавчі основи використання земель для містобудування в Україні; визначення юридичної природи правового режиму земель як просторової основи містобудування; концептуальні підходи до можливих правових моделей законодавчого забезпечення публічно-правових та приватно - правових аспектів використання земель для містобудівних потреб, науково-теоретичні проблеми вирішення спорів щодо використання земель для містобудівних потреб тощо.

Аналіз структури, змісту та наукових результатів рецензованої роботи показує, що визначені відповідно до мети завдання дослідження дисертант в

цілому вирішив. На цій основі ним сформульовані власні наукові висновки та практичні рекомендації з досліджуваної теми, які вперше виносяться на захист, а також удосконалюють наявні юридичні конструкції, поняття і категорії, розвивають чимало висловлених у різні історичні періоди в науці земельного, екологічного, природоресурсного права положень, висновків, ідей щодо правового режиму земель для містобудівних потреб, можливих організаційних та правових форм інституційно-функціонального забезпечення державно-правового забезпечення реалізації суб'єктивних прав на землю для містобудування, планування земель і територій, юридичної природи містобудівної документації, юридичного значення і співвідношення землевпорядної і містобудівної документації, запровадження зонінгу у практику планування використання земель у містобудуванні, проведення земельних торгів для містобудівних потреб, тощо.

Дисертаційна робота Р.І. Ріпенка в межах поставленої мети та завдань є самостійним, комплексним і завершеним науковим дослідженням, проведеним з доктринальних позицій, земельного, екологічного, містобудівного права України, у якому шляхом формулювання нових та вдосконалення існуючих правових конструкцій, понять та категорій одержані нові теоретичні і практичні результати, що в сукупності є суттєвими для розвитку науки земельного і формування містобудівного права України в сучасних процесах глобалізації та необхідності забезпечення реалізації ЦСР в Україні. Важливими є доробки дисертанта й для розвитку системи і структури національного земельного, містобудівного, інвестиційного, цивільного, господарського законодавства з правових питань забезпечення доступу до територій, земель, земельних ділянок для містобудівних потреб.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше у науці земельного, екологічного права України проведено комплексне дисертаційне дослідження методологічних, теоретичних, правових і практичних проблем правового регулювання відносин у сфері містобудування крізь призму предмету, системи і структури сучасного земельного права у поєднанні з проведеним науковим пошуком теоретичних основ формування містобудівного права та

інтегрованого підходу до правового регулювання земельних відносин нормами земельного і містобудівного законодавства, яке підлягає кодифікації із закріпленням у ньому концептуальної ідеї просторового планування територій на основі гармонізації усіх учасників містобудування шляхом закріплення у законодавстві принципу оптимального поєднання публічно-правових і приватно - правових інтересів через запровадження у механізм правового регулювання земельно-містобудівних відносин адміністративних договорів та концесії, на підставі чого у роботі доводиться теоретичний висновок про формування у системі українського права комплексної правової галузі містобудівного права, у якому правовий режим земель у межах населеного пункту замінюється правовим режимом повсюдності містобудування територій, відповідно до якого вся територія України розглядається як містобудівний ресурс, що є об'єктом просторового планування та відповідного використання для містобудівних потреб.

Серед найбільш вагомих результатів, що визначають **наукову новизну** проведеного дисертаційного дослідження, можна відзначити наступні:

Обґрунтовано концепцію правового забезпечення використання земель для містобудівних потреб, яка за зробленими дисертантом висновками і рекомендаціями має базуватись на методологічних, теоретичних та інституційно-функціональних засадах, серед яких можна назвати наступні:

а) для потреб містобудування має бути реалізований принцип «повсюдності містобудування», коли для містобудівних потреб об'єктом правового регулювання розглядається не земля, а вся територія України, як містобудівний ресурс, який є об'єктом просторового планування і відповідного використання (с. 10);

б) правовий режим земель для потреб містобудування має інтегрований характер і включає в себе такі чинники:

по-перше, земельно-правові об'єкти (об'єкт земельних правовідносин, категорія землі, ландшафт, земельна ділянка (категорії земель, адміністративно-територіальне розташування тощо);

по-друге, планування використання територій, зонування, обмеження прав на землю тощо); використання земель для містобудівних потреб має базуватись на економіко-правових, організаційно-управлінських, та інтеграційних основах просторового планування;

по-третє, правове регулювання земельних відносин у населених пунктах має базуватись на принципі гармонізації інтересів усіх зацікавлених сторін, врахування публічних і приватних інтересів для містобудівних потреб, що зумовлює до необхідності застосування публічно-правових і приватно - правових принципів, методів та норм правового регулювання земельно-містобудівних відносин;

по-четверте, законодавчу основу для правового регулювання земельно-містобудівних відносин має складати кодифікований закон містобудівного законодавства;

У дисертації сформульовані й інші методологічні і теоретичні основи, на яких дисертант вибудовує свою наукову концепцію правових засад використання земель для містобудівних потреб, і які успішно розвиває та науково доводить у всіх розділах дисертаційної роботи.

Спираючись на названі вище методологічні і теоретичні основи автор рецензованої роботи для обґрунтування тих чи інших положень, висновків, тверджень, доведення їх достовірності у кожному з підрозділів роботи, використовуючи різні методи наукового дослідження суспільних і правових явищ, шляхом аналізу наукових і нормативних джерел, матеріалів судової практики, зарубіжного досвіду, формулює свої власні висновки і рекомендації, висловлює авторські судження та ідеї, які переконливо доводять наукову новизну, теоретичну цінність і практичну значимість концептуальних засад правового регулювання земельних відносин у сфері містобудування.

Наведений вище перелік позитивних сторін рецензованої роботи не вичерпує всіх наукових положень, висновків, рекомендацій, які визначають наукову новизну дисертаційного дослідження А.І. Ріпенка Однак і цього достатньо, щоб стверджувати, що за умови утвердження в науці земельного права

і запровадження у практику законотворення і правозастосування висновків, положень і практичних рекомендацій цієї роботи в Україні можуть відбутися позитивні зміни у сфері правового регулювання суспільних відносин у сфері використання земель для містобудівних потреб, розв'язання багатьох проблем, які мають місце нині у доступі до використання земельних ділянок у межах і за межами населених пунктів, планування територій, раціонального використання і охорони землі як об'єкта права власності Українського народу і основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави відповідно до законодавства ЄС.

Положення і висновки рецензованої дисертації мають значення для подальшого розвитку теорії земельного права в Україні. Практичне значення висновків цієї дисертації полягає у можливості їх використання у правотворчому процесі, правозастосуванні, науково-дослідній роботі, навчальному процесі, у діяльності центральних та місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування тощо.

Як зазначається у дисертації і у авторефераті, результати дослідження пройшли апробацію і доповідалися на багатьох науково-практичних форумах міжнародного, національного, регіонального і місцевого рівня. Наукові ідеї, погляди, положення, висновки і рекомендації автора дисертації достатньо відображені у одноосібній монографії «Використання земель для містобудівних потреб: теоретичні і практичні проблеми, у 4 навчальних посібниках і підручниках, 30 наукові статті, з яких 16 статей опубліковані у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 6 статтях у зарубіжних наукових періодичних юридичних виданнях інших держав із напряму, з якого підготовлено дисертацію, у 8 статтях у інших науково-практичних виданнях України за темою дисертаційного дослідження, 10 тезах доповідей на конференціях та інших заходах.

Автореферат дисертації і публікації автора з достатньою повнотою відображають зміст дисертації.

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу А.І. Ріпенка варто зауважити, що окремі положення, висновки, рекомендації цієї наукової праці не сприймаються однозначно так, як вважає автор, оскільки мають дискусійний характер або ж потребують додаткової аргументації.

Досліджуючи юридичну природу архітектурної діяльності у містобудуванні крізь призму земельно-правових питань, дисертант на зазначає, що ці питання не були предметом розгляду у дисертації, оскільки архітектурні питання при вирішенні земельно-правових питань для містобудування не є ключовими і тому не мають безпосереднього відношення до правової регламентації використання земельних ділянок для містобудівних потреб. Оцінюючи таку наукову позицію автора роботи, варто погодитись з тим, що визначення меж наукового пошуку з розв'язання тієї чи іншої проблеми залишається за дослідником. На перший погляд, дійсно складається враження, що дійсно питання архітектурної діяльності у містобудуванні не мають безпосереднього відношення до вирішення земельно-правових питань. При цьому аналіз чинного містобудівного, архітектурного, земельного та іншого законодавства, практики здійснення і захисту суб'єктивних прав на земельні ділянки показує, що з таким твердженням автора важко погодитись з огляду на те, що без вирішення архітектурних питань не може бути здійснено забудову земельних ділянок і забезпечено комплексний розвиток територій, а відтак правове забезпечення архітектурних аспектів містобудування може бути однією з обов'язкових умов для визначення правового режиму земель у містобудуванні, оскілки це є одним із важливих правових запобіжників розвитку корупційних та інших явищ у сфері земельно-містобудівних відносин не лише на землях житлової чи громадської забудови, а й на інших категоріях земель, особливо, коли йдеться про землі історико-культурного призначення.

Одним із авторських визначень у дисертації наводиться поняття «містобудування» (містобудівна діяльність) як правової категорії, під якою автор розуміє врегульовану правом діяльність органів державної влади, юридичних і фізичних осіб щодо організації матеріально-просторового середовища життєдіяльності людей шляхом планування територій, проектування та

розміщення об'єктів будівництва, їх реконструкції та капітального ремонту, а також здійснення благоустрою територій. Не заперечуючи принципово проти такого визначення містобудування як виду організаційно-господарської діяльності, варто зауважити, що таке визначення дещо звужує юридичну природу поняття «містобудування» у контексті предмету земельного права, оскільки, по-перше, не розмежовує поняття планування територій і планування земель; по-друге, не містить ознак, які характеризують відносили власності на землю; по-третє, не розкриває особливостей використання землі за цільовим призначенням і функціональним використанням, а також не розкриває особливостей реалізації земельно-правових питань у містобудуванні. Вбачається, що ці питання варто було б відобразити у авторському визначенні крізь призму істотних ознак цього терміну та можливості його використання в теорії і практиці земельного права України.

Позитивним у дисертації є й те, що автор у рамках свого наукового дослідження зробив спробу розглянути теоретичні проблеми формування містобудівного права у правовій системі України та кодифікації містобудівного законодавства України на сучасному етапі. При цьому дисертант робить висновок про те, що використання земель для містобудівних потреб має регулюватись земельним та містобудівним законодавством, що не викликає ніяких заперечень. Водночас такий підхід до визначення методології містобудівного права крізь призму кодифікації містобудівного законодавства вбачається дискусійним, оскільки законодавство є лише формою виразу суспільних правил поведінки суб'єктів у тій чи іншій сфері життєдіяльності людини з її природними і соціальними правами та обов'язками. Тому для обґрунтування містобудівного права доцільно було б виходити з дослідження методологічних основ здійснення особою, колективом, спільнотою природних і соціальних прав на життя, здоров'я, зайнятість, працю, юрисдикційний захист тощо і на цій основі спробувати визначити предмет містобудівного права в Україні.

відображає найбільш інтегрований об'єкт земельних правовідносин, його дисертанта є те, що поняття території змістовне навантаження у значній мірі є містобудівним, а поняття «землі» має природоресурсне навантаження, «земельна ділянка» - цивільно – правове, що логічно і закономірно узгоджується з тими методологічними засадами, на яких дисертант вибудовує і науково доводить свою концепцію використання земель для містобудівних потреб у межах території України. Проте у дисертації варто було б більш детально зупинитись на науковому аналізі конституційних положень, які закріплені у Преамбулі та у ст.. ст.. 2, 5, 13, 14, 41 Конституції України, у яких поняття «земля» і «територія» вживаються у своїй смисловій єдності і протилежності у забезпеченні конституційного ладу в Україні. Адже за ст. 2 територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною. Згідно ж ст. 13 Основного закону держави, земля в межах території України є об'єктом права власності Українського народу. Водночас за ст. 14 Конституції України саме земля, а не територія, є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави.

Досліджуючи теоретичні і практичні проблеми інтегрованого правого режиму земельних ділянок для містобудівних потреб, дисертант цілком справедливо стверджує, що закріплена у чинному земельному законодавстві правова модель категоризації земель не забезпечує сучасних потреб суспільства у раціональному та ефективному використанні земель для таких потреб, і тому пропонує замінити модель регулювання земельних відносин, яка базується на розподілі земель за категоріями. У цьому зв'язку варто було б почути авторську думку щодо можливої моделі заміни категоризації земель у чинному земельному праві і законодавстві, оскільки в теорії українського земельного права подібні ідеї, думки, дисертаційні висновки висловлювались такими вченими, як, наприклад, рецензент цієї дисертації, а також А.М. Мірошниченко та інші вчені, кожний з яких по-своєму пропонував юридичні конструкції відмови від поділу земель на категорії. При цьому В.М. Правдюк у своїй дисертації займає радикальну наукову позицією і доводить, що така юридична модель категорізації земель є

суспільства. З цим погоджується й А.М. Мірошниченко. Водночас І.В. Ігнатенко запропонувала поєднати зонування земель із одночасним збереженням принципу поділу земель на категорії земель за основним цільовим призначенням.

Важко погодитись з висновком дисертанта щодо підтримки «реформаційного» підходу вчених щодо відмови від права постійного користування землею взагалі, і у сфері містобудування зокрема, оскільки в Україні є значна кількість земель державної і комунальної власності, які можуть і будуть використовуватись для потреб містобудування і вирішення проблем соціально-економічного характеру. Це по-перше. По-друге, в Україні є значна кількість суб'єктів, які фактично і юридично використовують великі площі земель для містобудівних потреб на праві постійного користування. По-третє, право постійного користування має речовий характер і лише через невизначеність його юридичної природи у практиці існують реальні проблеми з його реалізацією, наприклад, існують проблеми з успадкуванням цього права спадкоємцями фермерських господарств, з переходом в порядку правонаступництва, з обміном, заставою, вчиненням інших правочинів тощо. Тому вбачається за доцільне не виключати взагалі із законодавства право на постійне користування землями державної і комунальної власності, а передбачити у ЦК України, у ЗК України речовий характер цього права з поєднанням можливості застосування адміністративно-правових договорів у їх реалізації, які достатньо повно і обґрунтовано розглянуті дисертантом у рецензованій роботі, і які є однією з наукових новел для механізму правового регулювання земельних відносин не лише у містобудуванні.

Резюмуючи висловлені у цьому відгуку позитивні наукові доробки дисертанта, а також критичні зауваження щодо окремих положень, висновків і рекомендацій дисертації, можна стверджувати, що дисертація А.І.Ріпенка є самостійним завершеним науковим дослідженням, у якому автор зміг розв'язати нові теоретичні і практичні завдання щодо еволюції, стану, тенденцій, перспектив правового регулювання суспільних відносин у сфері використання земель ля

містобудівних потреб, удосконалення системи і структури земельного і містобудівного законодавства крізь призму формування нової комплексної галузі права у національній правовій системі містобудівного права, об'єктом якого мають бути не землі чи земельні ділянки, а вся територія України як просторова основа для планування, забудови і містобудівної діяльності.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до встановлених вимог, для її тексту характерний формально-логічний спосіб викладання матеріалу. Робота відрізняється смисловою завершеністю, цілісністю та єдністю структури і змісту.

Загальний висновок: Дисертація **РІПЕНКА Артема Ігоровича «Концептуально-правові засади використання земель для містобудівних потреб»** є комплексною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані теоретичні й практичні положення щодо розвитку земельного права і законодавства у сфері містобудування, формування комплексної інтегрованої галузі містобудівного права, кодифікації містобудівного законодавства, вирішення земельно-містобудівних спорів, і які в сукупності можна оцінювати як вирішення важливого наукового завдання в українській науці земельного права. Дисертація відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12 та 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (із наступними змінами), а її автор – РІПЕНКО Артем Ігорович заслуговує присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право».

Офіційний опонент:
доктор юридичних наук, завідувач кафедри
земельного та аграрного права
Інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка, професор,
член-кореспондент НАПрН України
08.12.2020 р. **В.В. НОСІК**

Підпис засвідчую
Вчений секретар НДЧ
Кардульна Н.В.
08.12.2020р.

Україна * Київський національний університет імені Тараса Шевченка * Ідентифікаційний код 02070944